

Nastja Vodopivec
Aleš Cvelbar

Nova Zelandija – jame na drugi strani

Oktober leta 2019 sem se odpravil v deželo na drugo stran naše Zemlje – v deželo kivijev – na Novo Zelandijo. Že nekaj let prej sem poslušal zgodbe in potopise o tej deželi, ki so me očarali, da sem sklenil izkusiti življenje v tej lepi otoški državi. Najprej sem se za tri mesece zaposlil kot konstruktor, kjer sem delal pri prijatelju iz Slovenije, ki živi tam že deset let. Februarja se mi je pridružila še punca Nastja in skupaj sva naslednje tri mesece potovala po obeh otokih. Maja bi se morala vrniti v Slovenijo, a sva morala zaradi pandemičnih razmer po svetu najino potovanje podaljšati še za šest mesecev. Med drugim sva na najini poti naletela na različne jame, ki se jih bom bolj podrobno dotaknil v nadaljevanju.

Waipu Caves, Northland

Waipu je kraško območje nekje na pol poti od Aucklanda, največjega mesta države, do rta Reinga, najbolj severne točke otoka. Tu sva šla pogledat prosto dostopno aktivno vodoravno jamo. Kakih 50 m od vhoda sva v zadnji dvorani naletela na dekleti, ki sta v čisti temi gledali v strop. Ni nama bilo jasno, čemu se čudita? Dejali sta naj ugasneva luč. Res sva to storila in bila presenečena nad videnim. Po celem stropu dvorane sva zagledala na stotine drobnih lučk. Občutek je bil, kot da gledava Rimsko cesto na nočnem nebu. Pozneje sva ugotovila, da gre za endemično žuželko imenovano »Glowworm« oziroma svetleči črvi (*Arachnocampa luminosa*). Obstaja devet vrst tega rodu, ki živijo po jamah in gostih gozdovih Tasmanije,

»Glowwormi« v Waitomo Caves. FOTO ALEŠ CVELBAR

Vzhodne Avstralije in seveda na obeh otokih Nove Zelandije. Glowwormi so v stadiju ličinke še najbolj podobni črvom. Iz ličink visi okoli deset ali več tankih do 10 cm dolgih svilenih nitk, ki jih spredejo same. S pomočjo bioluminiscence se z nekaj sreče v nitke ulovi plen. Ličinke živijo od 9 do 12 mesecev, nato se za 1 do 2 tedna zabubijo v pupe. Iz njih se izležejo komarčki, ki pa živijo le 3 do 7 dni. V tem času samičke izležejo jajčeca, ki se po treh tednih razvijejo v nove ličinke.

Waitomo Caves, Waikato

Waitomo je eno najbolj znanih kraških območij na Novi Zelandiji. Tu sva se odločila za vodeno dogodivščino po jamskem sistemu Mangawhitikau in spust po jamski reki na zračnicah. Po hitrem usposabljanju se je naša mednarodna skupina treh parov iz Italije, Združenega kraljestva in Slovenije, spustila v jamo. Najprej smo se z vravno tehniko spustili 30 m na dno vhodnega brezna. Prišli smo do reke, v kateri smo opazili dve večji jegulji, ki včasih zaidejo po reki v jamo. Te so tudi indikator čiste vode.

Jama je bila vodoravna, široka in z več dvoranami. Večji del smo bili v vodi, zato so neoprenske obleke in zračnice prišle prav. Premagali smo tudi nekaj ožin ter se spustili po naravnem toboganu. V eni izmed dvoran smo se ulegli na obalo pokrito s prodniki. Na stropu smo zagledali ogromno kolonijo glowwormov. Vodnik nas je prosil, naj ugasnemo luči in pogledamo roke pred sabo. Svetloba je bila seveda prešibka, da bi jih videli. Nato je vodnik močno udaril z zračnico po površini roke, da je zadonelo po jami. Bitja na stropu so močno zažarela, saj so jih vibracije pretentale misleč, da so ulovili plen v svoje nitke. Spet smo pogledali roke pred seboj in lahko smo jih videli! Svetloba v popolni jamski temi brez elektrike ali ognja! Nazadnje smo srečali še enega prebivalca jame, in sicer jamskega pajka. Ekскурzija je potekala 4 ure, nato pa smo se vrnili na površje, kjer so nam pripravili toplo juhico, ki je še kako teknila.

Spuščanje po kanjonu v jamskem sistemu Mangawhitikau. FOTO ALEŠ CVELBAR

Moria Gate Arch. FOTO ALEŠ CVELBAR

Oparara Arch in Moria Gate Arch, West Coast

Na Južnem otoku sva šla iz ustaljenih poti in se odpravila v redko naseljeno zahodno obalo od Westporta proti severu. Tu sva po zelo slabi makadamski in gozdni poti prišla do še enega kraškega območja znanega po naravnih lokih, ki so bili nekdanj del ogromne jamske dvorane. Do lokov vodijo lepo urejene pešpoti skozi čudovito subtropsko džunglo preraščeno z mahovi. Ob poti sva sledila »krvavi reki«, ki sva se je kar prestrašila. Krvava seveda ni bila, vendar je bila žive rjavkasto rdeče barve. Z najinim znanjem sva sklepala, da je najverjetneje kje v bližini veliko železove rude, ki vodo obarva. Pozneje sva od domačinov izvedela, da gre za tanin, ki se ob deževjih izloča iz dreves in podrastja ter tako obarva vodo rdeče. Tanin je kriv tudi za še bolj intenzivno nastajanje kraških pojavov, saj tvori kislino, ki topi apnenec. Na tem območju pade na leto povprečno 6 m dežja – za primer: na Kredarici pade letno okoli 2 m padavin! Največji lok je dolg 219 m, visok 43 m in širok 79 m.

Do Oparara Arch sva sledila »krvavi reki«. FOTO ALEŠ CVELBAR

Ostanek nekdanje jame – Oparara Arch. FOTO ALEŠ ČVELBAR

Rangitoto Island Lava Caves, Auckland

Odpravila sva se na otok Rangitoto v neposredni bližini Aucklanda. Vulkan na Rangitotu je izbruhnil pred 600 leti. Nastal je na prav posebnem mestu. Zraven otoka Motutapu, ki je star okoli 180 milijonov let. Torej najmlajši in eden najstarejših koščkov Nove Zelandije drug ob drugem. Tja vozijo redne linije trajektov. Po pristanku sva se najprej povzpela na vrh kraterja. Na poti so naju spremljala polja črne žlindre in sem ter tja gozdički. Vmes sva se spravila pogledat tudi v jame, nastale pri ohlajanju vrhnje skorje toka lave. Zelo sva bil navdušena in počutila sva se, kot da sva prvopristopnika, saj v bližini ni bilo nikogar. Nekatere so bile dolge tudi do 50 m z več okni na stropu, skozi katera je silila vegetacija. Ker je strop jam relativno tanek, korenine dreves prodrejo v notranjost jame in ustvarijo neobičajne kapnike.

Otok Rangitoto. FOTO ALEŠ ČVELBAR

V nekatere jame na obali je vstop po suhem mogoč samo ob oseki – Te Henga. FOTO ALEŠ ČVELBAR

Whatipu Caves, Auckland

Jame v Whatipu so peščenega izvora, nastale so zaradi erozije, valovanja morja in vetra. Od obale jih loči 2 km sipin in močvirje, skozi katero se vije več potočkov. Mestoma so prisotna tudi jezera. Jame so dolge nekaj deset metrov in imajo večinoma velike vhode.

Te Henga (Bethells Beach), Auckland

Te Henga se nahaja 15 km severno od jam v Whatipu. Tudi te jame so izdoblene v peščenjak. Razlika pa je, da se nahajajo na čudoviti peščeni plaži. Jame še vedno zaliva morje, zato je pristop mogoč le ob oseki.

Mogočen vhod v peščenjaku – Bethells Beach. FOTO ALEŠ ČVELBAR

Ostali kras

Nova Zelandija je zelo raznolika država, kjer najdeš sanjske peščene plaže – brez gneče, sipine – da misliš, da si v puščavi, ledenike – ki segajo vse do džungle, klife, gore, jame, slapove, vulkane, tople vrelce, fosile in še kaj. Tudi na obeh otokih je prisoten kras, ki je najbolj izrazit na severu Južnega otoka ter v območju Južnih Alp. Tu se nahaja tudi najdaljša jama na Novi Zelandiji – Bulmer Cavern dolga 74 km; in najgloblja – Nettlebed/Stormy Pot, kjer je sistem globok 1174 m. Številke so precej zgovorne in zagotovo čaka kakšna jama tudi na raziskovalce iz JKNM.

Catedral Cove. FOTO MIDVA – NASTJA IN ALEŠ

Jame na obali izliva reke Tongaporutu (v sredini) in Elephant Rocks (zgoraj). FOTO ALEŠ CVELBAR